

DOI: 10.21005/pif.2018.33.C-04

PERCEPTION BYDGOSZCZ PUBLIC SPACES BY LOCAL RECEIVERS AS AN INTRODUCTION TO THE PARTICIPATION PROJECT PROCESS

POSTRZEGANIE BYDGOSKICH PRZESTRZENI PUBLICZNYCH PRZEZ LOKALNYCH ODBIORCÓW JAKO WSTĘP DO PARTYCYPACYJNEGO PROCESU PROJEKTOWEGO

Małgorzata Kaus
PhD Arch.

Łukasz Rosiak
MArch.

Joanna Wróblewska-Jachna
PhD

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy
Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska
Katedra Architektury
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

ABSTRACT

This paper aims to present the results of public space research in Bydgoszcz in the context of the implementation of architectural participatory design. In the study, Bydgoszcz residents responded to questionnaires, expressed their own opinion about the urban area. Through the article, the authors aim to present the perception of space in the context of multi-faceted and multi-faceted issues of social participation in architectural design.

Key words: creation and perception of space, participatory design, perception of space.

STRESZCZENIE

Niniejsza praca ma na celu zaprezentowanie wyników badań przestrzeni publicznych w Bydgoszczy w kontekście implementacji architektonicznego projektowania partycypacyjnego. Artykuł zawiera analizę danych empirycznych uzyskanych metodą sondażu przeprowadzonego w Bydgoszczy. Respondenci wyrazili własne zdanie na temat danej przestrzeni miejskiej. Celem opracowania jest refleksja nad recepcją przestrzeni publicznej przez jej użytkowników w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi partycypacji społecznej w projektowaniu architektonicznym.

Słowa kluczowe: tworzenie i postrzeganie przestrzeni, projektowanie partycypacyjne, percepcja przestrzeni.

1. INTRODUCTION

The physical aspect of perception of public space by the user of this space is in principle doomed to an incomplete reception or reception through inaccessibility. Although the nomenclature indicates that space is called the public, however the assumption refers to the nature of availability, and not to the influence on its shape. Within the meaning of the law the definition treats the area of public space as an area of particular interest to meet the needs of residents, improve the quality of their lives and conducive to make social contacts due to its location as well as functional and spatial features, specified in the study of conditions and directions of the spatial planning of the borough [Journal of Laws 2016 item 778]. The above rule does not mention anything about the real impact of local residents on its structure, that is, the construction of the urban-architectural form. You can therefore refer to the rules regulating the formation of local spatial development plans, where the procedure of adopting this document imposes on the administrative authority the duty to notice and present the plan project to public inspection for a period of at least 21 days. This period gives the chance to the public, until the plan is enacted, to submit comments. The above is one of the forms, in which using the public discussion, the opinion of the general public is taken into account, so you can call it, as defined in literature, a technique of best practices. This process is an introduction to giving the public real rights to influence the social reality in many dimensions, enables and initiates a more extensive social participation. Such action is a much wider problem than previously in force in the Polish reality - it is an attempt to implement treaties and EU directives, including those concerning the wider participation of local communities in deciding the fate of their immediate environment.¹

The purpose of this paper is an attempt to examine the preferences of people in public spaces in Bydgoszcz in the context of the participatory architectural design.

2. MATERIAL AND METHODS

Empirical data illustrating the perception of public spaces by its users, as well as their evaluation of the available infrastructure were acquired at the turn of October / November 2016. The study was carried out in 50 locations, the distribution and characteristics of the sites selected are shown in figure no.1 and table no.1 respectively. The sample was selected in a targeted manner, 2500 correctly filled questionnaires were qualified for the analysis. Research sample consisted of people, who were spending their free time in considered public spaces in Bydgoszcz, such as streets, parks, squares or town squares. The choice of location of the analysed areas was made randomly and the only condition meeting the selection criterion was the nature of functions marked as public. The sample included people aged from 6 to 70 years, 50 surveys were carried out in each location. The interviewers read the questions and explained in their own words unclear content. They wrote down answers on specially prepared sheets.

¹ More intensified issue in the context of the definition of public space was expressed in the Charter of Public Space, where public space is defined in socio-economic terms. Understood, as commonly used, intentionally shaped by a man, in accordance with social principles and values – to meet the needs of local and regional communities. The public nature of space is determined by the collective method of its use. The public space is a good thing with not only specific usage features, but it is a place of exchange of different material and non-material products, meeting diverse needs. Because of that, it is a good and strategic resource for local communities. The multiplicity and the importance of functions of public space makes that it is subject to strong development pressure and appropriation. The space is subject to global market game. As a result of irregular competition among territorial units it comes to the acceptance of capturing public space and accepting various social costs borne by local communities.

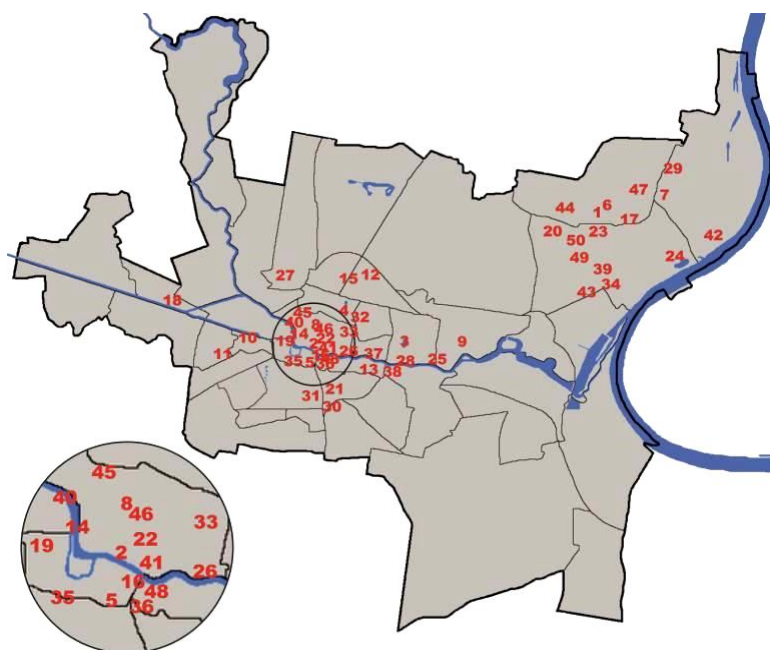


Fig. 1. and Table no 1. Locations of examined public spaces in Bydgoszcz – map and list. Source: own performance
 Ryc. 1. i Tabela nr 1. Lokalizacje badanych przestrzeni publicznych w Bydgoszczy – mapa i tabela. Źródło: opr. własne

No.	Lokalizacja / Location	No.	Lokalizacja / Location	No.	Lokalizacja / Location
1	Ul. Preisa / Prejsa St.	18	Bulwar, Ul. Spacerowa / Spacerowa St. boulevard	35	Wetniany Rynek / Wetniany Rynek
2	Ul. Stary Port / Stary Port St.	19	Skwer pomiędzy Ul. Focha / Ul. Czartoryskiego i Rzeką Brda / Square between Focha St./ Czartoryskiego St. and the Brda River	36	Plac Kościeleckich / Square Kościeleckich
3	Balaton / Balaton	20	Plac koło Ronda Ul. Twardzickiego / Ul. Korfantego / Area around the roundabout Twardzickiego St. / Korfantego St.	37	Plac naprzeciwko Pałacu Młodzieży / Area in front of Pałac Młodzieży
4	Skwer przy Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego / Square at UKW [Kazimierz Wielki University]	21	Skwer, Ul. Grzymały / Square, Grzymały St.	38	Plac przy Rondzie Fordońskim / Area at Rondo Fordońskie
5	Ul. Przy Zamczysku / Przy Zamczysku St.	22	Plac naprzeciwko Opery, Ul. Focha / Area in front of the Opera, Focha St.	39	Ul. Profesora Sylwestra Kaliskiego / Profesora Sylwestra Kaliskiego St.
6	Ul. Wańkowicza / Wańkowicza St.	23	Plac rekreacyjny pomiędzy budynkami mieszkalnymi Ul. Mielczarskiego / Recreational area among blocks of flats, Mielczarskiego St.	40	Plac przy Rzece Brda przy Ul. Bulwary / Area at the Brda River near Bulwary St.
7	Ul. Wyzwolenia / Wyzwolenia St.	24	Park Milenijny / Milenijny Park	41	Plac naprzeciwko Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego, Ul. Bernardyńska /

					Area in front of UTP [University of Science and Technology], Bernardyńska St.
8	Plac Rywal na Ul. Gdańskiej / Area, Rywal in Gdańska St.	25	Zielony plac przy Rzece Brdzie Ul. Jagiellońska / Green area at the Brda River, Jagiellońska St.	42	Rynek w Fordonie przy Kościele Św. Mikołaja / Fordon Market at St Nicolaus Church
9	Plac przed Galerią Pomorską / Area of Galeria Pomorska	26	Plac naprzeciwko Domu Technika / Area in front of Dom Technika	43	Dziedziniec między budynkami Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego / Courtyard inside buildings of UTP [University of Science and Technology],
10	Plac, Ul. Wilczak – Ul. Nakielska / Area, Wilczak - Nakielska St.	27	Ul. Leszka Białego / Leszka Białego St.	44	Dziedziniec Domu Studenta nr 1, Ul. Bartłomieja z Bydgoszczy / Courtyard of Dom Studenta no. 1, Bartłomieja z Bydgoszczy St.
11	Skwer, Ul. Czerwonego Krzyża / Square, Czerwonego Krzyża St.	28	Plac, Ul. Jagiellońska / Area, Jagiellońska St.	45	Ul. Dworcowa / Dworcowa St.
12	Ul. Czarny Kot, J. Sułkowskiego / Czarny Kot, J. Sułkowskiego St.	29	Plac naprzeciwko Galerii Fordon, Ul. Skarzyńska / Ul. Peplińska / Area in front of Galeria Fordon, Skarzyńska St. /Peplińska St.	46	Ul. Gimnazjalna / Gimnazjalna St.
13	Ul. Toruńska przy Artego Arena / Toruńska St., at Artego Arena	30	Skrew na Wyżynach / Wyżyny Square	47	Plac przy Ul. Rataja / Area at Rataja St.
14	Ul. Marcinkowskiego / Marcinkowskiego St.	31	Ul. Zajączka / Zajączka St.	48	Skwer, Ul. Grodzka / Square Grodzka St.
15	Ul. Gdańska / Ul. Czerkaska / Gdańska St./ Czerkaska St.	32	Dziedziniec, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego / Courtyard of UKW [Kazimierz Wielki University]	49	Park, Ul. Berlinga / Ul. Akademicka / Park – Berlinga St. /Akademicka St.
16	Skwer przy Moście Barnardyńskim do Ul. Grodzkiej / Square from Bernardyński Bridge to Grodzka St.	33	Aleje Ossolińskich / Ossolińskich Alleys	50	Ul. Twardzickiego / Ul. Chłodnickiego / Twardzickiego St. / Chłodnickiego St.
17	Ul. Berlinga / Ul. Igrzyskowa - boisko szkolne Berlinga St. / Igrzyskowa St. - playground	34	Area in front of residence halls of UTP [University of Science and Technology]		

On the basis of all selected for research location addresses (table no. 1), before joining the research work, there were written down as research problems, problems that are observable in a given area. The following analytical categories have been distinguished:

- the level of security, the impact of infrastructure elements on the level of security,
- the level of reception of the given space through the prism of the presence or shortage of elements of small architecture,

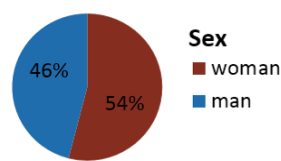
- the intensity of the use of public space,
- level of user satisfaction from space, affective engagement of users,
- the nature of the activities within the use of public space.

The research tool was constructed in relation to selected research issues, the questions made it possible to capture the opinions and needs of the respondents. The metric took into account the socio-demographic situation of the respondents, and in the second part of the questionnaire, there were direct questions regarding aspects related to the values of the studied areas. Most of the questions were closed, based on their knowledge, a cafeteria was not built in them.

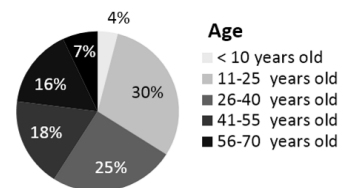
The use of research methods developed on the basis of social sciences makes it possible to undertake actions aimed at transforming public spaces in accordance with residents' expectations. The perception of space is determined by factors such as the age of the population, socio-cultural capital of the inhabitants, or cultural universals specific to the community. Interdisciplinary empirical research made it possible to read patterns of space usage, identify categories used by citizens to read the city space. The actions taken have given the opportunity to develop new methods of conducting dialogues between the creator and the user. Public spaces can thus gain the attributes of a place, a factor constituting the identity of users [M. S. Szczepański, B. Jałowiecki, 2002].

3. RESEARCH RESULTS

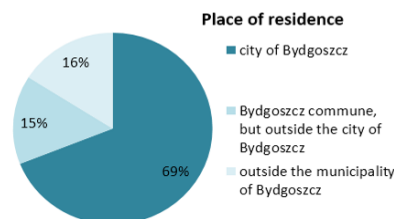
The metrics included the possibility that the respondents use the city space, also live outside it. In the surveyed sample, the vast majority are residents of Bydgoszcz, a notable group consists of people from outside the city of Bydgoszcz and outside the Bydgoszcz commune. The sample shows the prevalence of women, more than half of the respondents were young people and people in the so-called mobile working age. The socio-demographic characteristics of the respondents are illustrated in figures no. 2, 3, 4, 5.



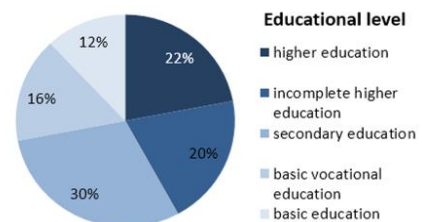
Ryc. 2. Dane statystyczne – zróżnicowanie płci respondentów. Źródło: opr. własne, 2017
 Fig. 2. Statistical data – the diversity of gender of respondents. Source: own performance, 2017



Ryc. 3. Dane statystyczne – zróżnicowanie wieku respondentów. Źródło: opr. własne, 2017
 Fig. 3. Statistical data – the diversity of gender of respondents. Source: own performance, 2017



Ryc. 4. Dane statystyczne – miejsce zamieszkania respondentów. Źródło: opr. własne, 2017
 Fig. 4. Statistical data – place of residence of respondents. Source: own performance, 2017

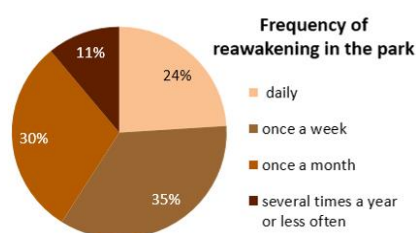


Ryc. 5. Dane statystyczne – poziom wykształcenia respondentów. Źródło: opr. własne, 2017
 Fig. 5. Statistical data – educational level of respondents. Source: own performance, 2017

By identifying respondents' habits, they were asked to indicate the frequency of staying in a given public space. Due to the different nature these spaces were divided into:

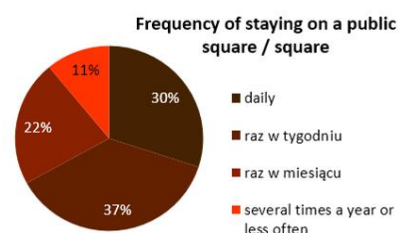
- park,
- public square / square,
- space directly by the habitat,
- others.

The collected answers of respondents to the question concerning the frequency of staying in a public space are presented in figures no. 6, 7, 8, 9.



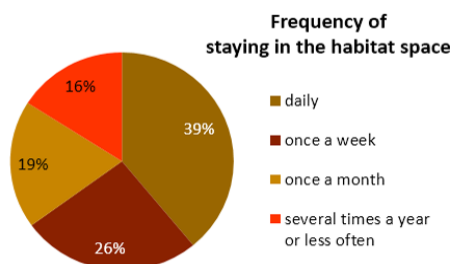
Ryc. 6. Częstotliwość przebywania w parku. Źródło: opr. własne, 2017

Fig. 6. The frequency of presence in a park. Source: own performance, 2017



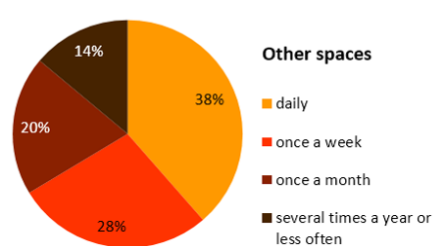
Ryc. 7. Częstotliwość przebywania na placu miejskim / skwerze. Źródło: opr. własne, 2017

Fig. 7. The frequency of presence in a town square/square. Source: own performance, 2017



Ryc. 8. Częstotliwość przebywania w przestrzeni publicznej przy miejscu zamieszkania (habitacie). Źródło: opr. własne, 2017

Fig. 8. The frequency of staying in a public space by place of residence (habitat). Source: own performance, 2017

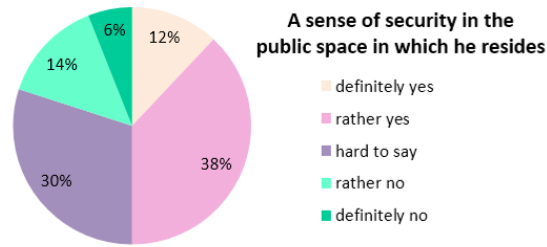


Ryc. 9. Częstotliwość przebywania w innych przestrzeniach publicznych (nieuwzględnionych w poprzednich wykresach). Źródło: opr. własne, 2017

Fig. 9. The frequency of staying in other public spaces (not included in the previous charts). Source: own performance, 2017

The conducted research show that 39% of the surveyed people stay daily in a public space of located directly at the place of residence. As high percentage of the surveyed (38%) stay every day also in other public spaces than a park, a town square or the surroundings of habitat. In addition, one-quarter of respondents declare that they visit a city park every day, and more than half of them at least once a month (once a week or less). Once a year, 11% of respondents are in the park, 30% a few times a year. It can be noticed that a relatively large group does not treat parks in terms of attractive and attractive places. The similar frequency is associated with spending time in town squares or squares, 30% every day and nearly 60% once a week or less. These results can be an effect of a great number of mass events organized in town squares, as well as the presence of still fairly high surface of green areas in a town. The attention can be noticed to the fact that 16% of respondents stay in the space of their habitats several times a year or less. These indications are related to the age of the respondents, the socially and spatially mobile persons dominate in this group. These people have greater opportunities to move to schools as well as jobs. The lifestyle determines their habits, and thus the way

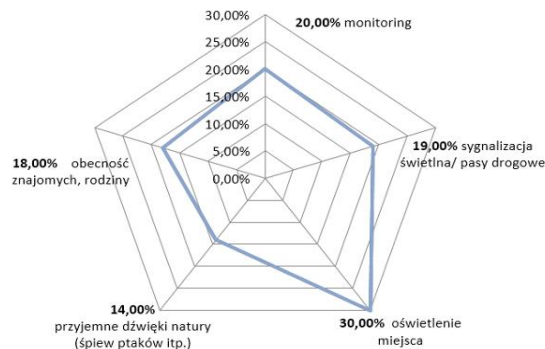
of using public spaces. This result is already a strong indication that the condition of infrastructure/development of space near the place of residence may be referred to the lack of an appreciable satisfaction from being in it. The condition of infrastructure in the area of habitat is also associated with a sense of safety of its users, which level resulting from the carried out surveys is presented in figure no. 10.



Ryc. 10. Opinie dotyczące poczucia bezpieczeństwa w danej przestrzeni publicznej. Źródło: opr. własne, 2017
 Fig. 10. Opinions about the sense of security in a given public space. Source: own performance, 2017

Lack of satisfactory satisfaction with the level of security of a given public space may affect the frequency of its use. Spaces that do not provide comfort to users are antisocial. The respondents were asked to indicate the infrastructure elements affecting the sense of security (results are shown in figure no. 11). Space users believe that lighting is of the greatest importance for safety - 30% of responses, then monitoring - 20%, successively traffic lights / road lanes - 19% of responses, presence of friends, family - 18%. The most pleasant factor was the pleasant sounds of nature (birdsong etc.) - 13% of answers. The collected results confirm that the elements of complementary infrastructure are to functionally influence the users' sense of security, which was taken into account during the design phase, as illustrated in figures no. 14, 15, 16. Based on the collected empirical material, concepts reflecting the expectations of the local community were presented.

Sorting from the most important to less important elements proving the level of security in public space. 1- most important, 5- least important

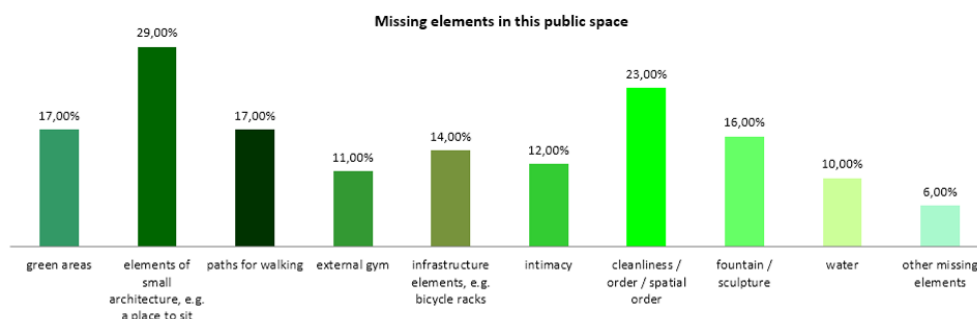


Ryc. 11. Opinie dotyczące czynników zapewniających poczucie bezpieczeństwa. Źródło: opr. własne, 2017
 Fig. 11. Opinions about factors ensuring a sense of security. Source: own performance, 2017

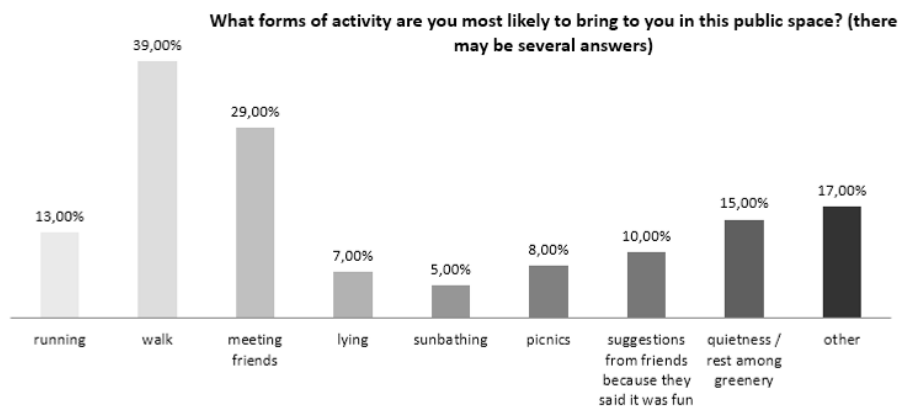
Respondents also expressed their opinion about the missing elements in space, where they found themselves - the answers were collected in figure no.12.

According to up 29% of them in the discussed areas there are missing elements of small architecture such as benches, dustbins, etc. Highly essential is also the lack of cleanliness / tidiness/ spatial order – 23% of respondents answered in this way. Next in the importance hierarchy have been found to be the lack of walking paths – 17%, lack of a fountain / sculpture – 16%, but also greenery – 17%. The least important for the surveyed turned out to be the lack of places providing intimacy, outdoor gyms or occurrence of water in various forms.

The last of the survey questions focussed on forms of activity that encourage to spend time in the public space – figure no.13.



Ryc. 12. Opinie dotyczące elementów brakujących w danej przestrzeni publicznej. Źródło: opr. własne, 2017
Fig. 12. Opinions on the elements missing in the given public space. Source: own performance, 2017



Ryc. 13. Opinie dotyczące form aktywności jakie najczęściej sprowadzają respondenta do odwiedzenia danej przestrzeni publicznej. Źródło: opr. własne, 2017
Fig. 13. Opinions on forms of activity, which mostly encourage a respondent to visit the given public space. Source: own performance, 2017

The most frequently provided answer is a form of activity in the form of walking – it was indicated by 39% of the surveyed cases. For 29% the decisive reason for being in a given public space is meeting friends. Socializing the space by arranging places to meet, feasting, setting additional benches, tables, chairs will be a concrete answer to the needs of the inhabitants of Bydgoszcz. The subjects rarely indicated activities related to sunbathing, picnicking or lying down, only 5-8% of people are a magnet attracting the visited place. This may be due to the fact that the specificity of these activities requires special locations as well as infrastructure.

To refine the results of this paper, the authors used selected examples of the Market space in Fordon - the area in front of the church of St. Nicholas and the square at Grodzka Street in Bydgoszcz. Both of the analyzed areas are places with a complicated relation to the passer-by. The first refers to the historically conditioned Market Square, the most important point in the urban space, in opposition to the foreground before the sacred function. The second one is a square located approx. 200 m from the Old Town Square, slightly forgotten, due to the lack of a properly generated urban relation to the nearest neighborhood. The park remains separated by barriers from the street where the midwife is located, does not have any sensitive elements of guidance, detention and exit, it remains in itself a closed, dead point in the area of the city. This place is forgotten, neglected, generating reluctance to stay within its borders, a place characterized by a lack of adjustment for the needs of people with disabilities. The architectural values of both analyzed spaces do not encourage them to stay in them longer. The existing state of both examples does not encourage you to stay in it longer. The presence or lack of infrastructure and its technical condition is presented in the table no. 2.

Tabela nr 2. Tabela listowa zestawienie elementów infrastruktury – stan przedprojektowy. Źródło: opr. własne
Table no. 2. Tabular list of infrastructure elements - pre-design state. Source: own performance

Elementy infrastruktury / Item of infrastructure	Rynek w Fordonie w Kościele Św. Mikołaja / ocena ele- mentów / Fordon market at St. Nicolaus church / assessment of elements	Plac przy ul. Grodzkiej / ocena elementów Square at Grodzka Street / assessment of elements
Ład przestrzenny / Order (spatial order)	brak / lack	brak / lack
Porządek, czystość / Order (purity)	istnieje / stan dobry exists / good condition	brak / lack
Zieleń / Green	istnieje / stan dobry exists / good condition	istnieje / zły stan exists / bad condition
Zieleń generująca niebezpieczeństwo Green buffer that generates danger	brak / lack	istnieje / zły stan exists / bad condition
Zielone strefy izolujące / Green buffer isolating different zones	istnieje / niesatysfakcjonujący exists / unsatisfactory	istnieje / zły stan exists / bad condition
Miejsca zapewniające intymność / Places that ensure intimacy	brak / lack	brak / lack
Występowanie wody w różnych postaciach /The occurrence of water in various forms	brak / lack	brak / lack
Elementy małej architektury / Elements of small architecture	istnieje / niesatysfakcjonujący exists / unsatisfactory	istnieje / zły stan exists / bad condition
Monitoring / Monitoring	istnieje / stan dobry exists / good condition	brak / lack
Oświetlenie / Space lighting	istnieje / niesatysfakcjonujący exists / unsatisfactory	brak / lack
Światła uliczne / Traffic lights	istnieje / stan dobry exists / good condition	brak (nie wymagane) lack (no need to use)
Skrzyżowanie z pasami drogowymi / Crossing with road lanes	istnieje / stan dobry exists / good condition	brak / lack
Siłownia na świeżym powietrzu / Outdoor gym	brak (nie wymagane) lack (no need to use)	lack (indicated application)

The sense of security or comfort of staying in these spaces are definitely weakened by insufficient technical condition of small architecture elements, lack of lighting, lack of cleanliness or other factors indicated in Table 2.



Ryc. 14. i Ryc. 15. Przestrzeń publiczna, Rynek w Fordonie (teren przed kościołem św. Mikołaja) – stan istniejący (po lewej stronie) i stan projektowany widok aksonometryczny (po prawej stronie) Źródło: google maps i S. Becker, S. Filuś, D. Stańczak

Fig. 14. and Fig. 15. Public space, Market in Fordon (the area in front of the church of St. Nicholas) - existing state (on the left) and status of the projected axonometric view (on the right) Source: google maps and S. Becker, S. Filuś, D. Stańczak



Ryc. 16. Przestrzeń publiczna, skwer ul. Grodzka w Bydgoszczy – stan projektowany – PZT i detale. Źródło: praca studencka: A. Borkowska, H. Sierocka, A. Czaplewska

Fig. 16. Public space, square Grodzka Street in Bydgoszcz - designed state - plan and details. Source: student work: A. Borkowska, H. Sierocka, A. Czaplewska

4. CONCLUSIONS

The analysis of results of the carried out surveys shows us the image of public spaces as seen through the eyes of their users. We learn that the people residing in the designated locations and taking part in the research, are in the vast majority the residents of Bydgoszcz, but they also come from Bydgoszcz borough and outside Bydgoszcz borough (students, people residing temporarily, economic migrants, tourists, etc.). The processes of urban sprawl result in the opening of public spaces to users who do not feel emotionally connected with a given space. Expectations of a tourist or an occasional user are fundamentally different than the occupant, issues related to the aesthetics of places are very important. Residents noticeably expect a better arrangement of space in order to facilitate the organization of social and family meetings. They expect the infrastructure to transform space into places that can be identified and emotionally connected.

The frequency of staying in public spaces is the key issue for the quality of given replies in terms of subsequent changes in a given space. The level of interest on the part of the respondent is directly proportional to the time spent in a given place. It is desirable that expressing own opinion about Bydgoszcz public spaces would be supported by the real commitment in the life of this space. Therefore, the answers about the time spent in the surveyed areas coincide with expectations of interviewers – most respondents very often stay in the habitat and in places that are the best known for him or her.

Obtained answers reflect the preferences of residents as to the nature of activities performed in the examined areas. In the vast majority these activities come down to walk and meet friends. The widely understood relaxation and quite popular in the society running is complemented by the collection of preferences of respondents. At the same time, it is a general picture of the community from examined places, where preferences may vary significantly due to the nature of space in accordance with the division previously described.

The above mentioned forms of spending time require to ensure favourable conditions for them. The analysis of answers leads to the conclusion that elements of supplementary infrastructure (lighting of the area or monitoring), mentioned most often as identified with these factors that raise the level of security, are considered necessary for a comfortable use of a given space. Half of the respondents feel safe in the analysed environment. The comfort of use is also related to the level of the existing infrastructure. The respondents gave suggestions on introducing elements of small architecture such as benches and litter bins, they expected a new layout of paths in parks or on squares, in their opinion the infrastructure supporting the use of bicycles as a means of transport is too poor. People practicing physical activity indicated the need to co-finance the construction of new bicycle racks, as well as outdoor gyms and playgrounds.

The participatory architectural design method prevents the waste of public funds and the formation of unsuccessful or failure projects, in which the main element is the imaginary ego of an architect, and not necessarily understanding users' needs [R. Barełkowski, 2014].

Through the anonymity of the survey there has been obtained unlimited by any secondary factors image of reality. To allow the free flow of speech, the mechanisms of which become useful in anonymity do not expose on social disapproval [E. Dyson, 1999]. Furthermore, they allow for free sharing problematic experiences, which often perceived as a shy or socially disapproved element would never be disclosed. The study of public spaces requires that every sentence should be taken into account, because the needs and expectations, the perception of utilitarian categories basically differs depending on socio-demographic characteristics. In this particular case, the issue of needs refers to the availability or unavailability of public space, where this factor must be considered through the form of ownership of the site. However, the awareness of the community in terms

of the ability to influence the planning and design processes of its surroundings, which is a common property, has an upward trend.

At the end, it should be clarified that the process of obtaining data is an introduction to the wider participation of citizens in architectural design. Social participation is a process in which various tools based on communication and social interaction are used, giving a great opportunity to every participant in the design process. Social research enables identification of the needs of the community in the area of increasing aesthetic and utilitarian values of space. That is why actions aimed at strengthening good relations of local communities, deeper participation in building responsible citizens' awareness and as Krystyna Pawłowska defines "participation of non-professionals in professional design", that is real realization of the presence of local societies in participatory architectural design, are so important. Starting from the initial phases of programming, and ending with the joint building of a mock-up of the area or building (charrette workshops), and even on the construction of the building or space. Undertaking a community initiative fully informs the inhabitants that they can democratically decide about the fate of their immediate neighborhood, with which they are emotionally involved [Ł. Rosiak, 2014]. An own contribution to the arrangement of the surroundings will serve the public, which will fulfill at least a small scope of the definition of public space given at the beginning of this work.

POSTRZEGANIE BYDGOSKICH PRZESTRZENI PUBLICZNYCH PRZEZ LOKALNYCH ODBIORCÓW JAKO WSTĘP DO PARTYCYPACYJNEGO PROCESU PROJEKTOWEGO

1. WSTĘP

Fizyczny aspekt postrzegania przestrzeni publicznej przez użytkownika tejże przestrzeni z założenia skazany jest na niepełny odbiór lub odbiór poprzez niedostępność. Pomimo, że nazewnictwo wskazuje, iż przestrzeń określana jest mianem publicznej, jednak założenie odnosi się do charakteru dostępności, a nie wpływu na jej kształt. W rozumieniu przepisów prawa przestrzeń publiczna definiowana jest jako obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, służący poprawie jakości ich życia, sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy [Dz.U. 2016 poz. 778]. Powyższa definicja nie odnosi się do wpływu lokalnych mieszkańców na organizację jej struktury, czyli budowę formy urbanistyczno-architektonicznej. Można zatem odnieść się do przepisów regulujących powstawanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, gdzie procedura uchwalania tegoż dokumentu nakłada na organ administracyjny obowiązek obwieszczenia i wyłożenia projektu planu do publicznego wglądu na okres co najmniej 21 dni. Okres ten daje szansę obywatelom na złożenie uwag przed zatwierdzeniem dokumentu. Powyższa procedura jest jedną z form, uwzględnienia użytkowników przestrzeni w procesie planowania i kształtowania przestrzeni miejskich, jest dobrą praktyką. Proces ten jest wprowadzeniem do przyznania społeczeństwu realnych praw wpływania na rzeczywistość społeczną w wielu wymiarach, umożliwi i inicjuje bardziej obszerną partycypację społeczną. Takie działanie jest zagadnieniem o wiele szerszym niż dotychczas obowiązujące w polskich realiach - to próba wdrażania traktatów i dyrektyw unijnych, między innymi

mi tych dotyczących większego udziału społeczności lokalnych w decydowaniu o losach ich najbliższego otoczenia.²

Celem niniejszej pracy jest próba analizy opinii i preferencji użytkowników przestrzeni publicznych w Bydgoszczy w kontekście jej użytkowania i percepcji. Zreferowane wyniki badań są elementem wstępnym procesu partycypacyjnego projektowania architektonicznego.

2. MATERIAŁ I METODY

Dane empiryczne ilustrujące percepcję przestrzeni publicznych przez jej użytkowników, a także ich oceny dostępnej infrastruktury zostały pozyskane na przełomie października/listopada 2016 roku. Badanie zostało przeprowadzone w 50 lokalizacjach, rozmieszczenie i charakterystykę wytypowanych miejsc przedstawiają odpowiednio rycina nr 1 i tabela nr 1. Próba została dobrana w sposób celowy, do analizy zakwalifikowano 2500 prawidłowo wypełnionych kwestionariuszy. Do udziału w badaniu pozyskiwano anonimowych respondentów, którzy spędzali czas wolny w Bydgoszczy, w miejscach takich jak: ulice, parki, skwery, place miejskie. Wybór lokalizacji analizowanych obszarów dokonany został losowo, a jedynym warunkiem spełniającym kryterium wyboru był publiczny charakter jego funkcji. W badanej próbie uwzględniono osoby w wieku od 6 do 70 lat, w każdej lokalizacji zrealizowano 50 ankiet. Ankieterzy odczytywali pytania i wyjaśniali własnymi słowami niejasne treści. Zapisywali odpowiedzi na specjalnie przygotowanych arkuszach.

Na podstawie wszystkich wybranych do badań adresów lokacyjnych (tabela nr 1), przeprowadzono badania eksploracyjne i zoperacjonalizowano zagadnienia problemowe dostrzegalne w wybranych lokalizacjach. Wyróżniono następujące kategorie analityczne:

- ocena poziomu bezpieczeństwa, z uwzględnieniem wybranych elementów infrastruktury,
- ocena danej przestrzeni poprzez pryzmat obecności lub braków elementów małej architektury,
- intensywność użytkowania przestrzeni publicznej,
- poziom zadowolenia użytkowników z przestrzeni, zaangażowanie afektywne użytkowników,
- charakter wykonywanych czynności w ramach użytkowania przestrzeni publicznej.

Narzędzie badawcze zostało skonstruowane w odniesieniu do wybranych zagadnień badawczych, pytania umożliwiły uchwycenie opinii i potrzeb respondentów. W metryczce uwzględniono sytuację społeczno-demograficzną badanych, w części drugiej kwestionariusza znalazły się pytania bezpośrednie dotyczące aspektów związanych z walorami badanych przestrzeni. Większość pytań miała charakter zamknięty, na podstawie posiadanej wiedzy wbudowano w nie kafeterię.

Wykorzystanie metod badawczych wypracowanych na gruncie nauk społecznych umożliwia podjęcie działań zmierzających do przekształcania przestrzeni publicznych zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców. Percepcja przestrzeni determinowana jest m.in. przez takie czynniki jak wiek populacji, kapitał społeczno-kulturowy mieszkańców, czy też kultu-

² Bardziej zgłębione zagadnienie w kontekście definicji przestrzeni publicznej wyrażone zostało w Karcie Przestrzeni Publicznej, gdzie przestrzeń publiczna definiowana jest w kategoriach społeczno-ekonomicznych. Rozumiana, jako dobro wspólnie użytkowane, celowo kształtowane przez człowieka, zgodnie ze społecznymi zasadami i wartościami – służące zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnych i ponadlokalnych. O publicznym charakterze przestrzeni decyduje zbiorowy sposób jej użytkowania. Przestrzeń publiczna jest dobrem posiadającym nie tylko specyficzne cechy użytkowe, ale jest miejscem wymiany różnych produktów materialnych i niematerialnych zaspokajających różnorodne potrzeby. Z tego względu jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych. Wielkość i znaczenie funkcji przestrzeni publicznej sprawia, że podlega ona silnej presji rozwojowej i zawłaszczaniu. Przestrzeń podlega globalnej grze rynkowej. W wyniku nieuregulowanej konkurencji między jednostkami terytorialnymi dochodzi do akceptacji zawłaszczania przestrzeni publicznej i godzenia się na różnego typu społeczne koszty obciążające lokalne społeczności.

rowe uniwersalia właściwe danej społeczności. Interdyscyplinarne badania empiryczne umożliwiły odczytanie wzorów użytkowania przestrzeni, identyfikację kategorii używanych przez obywateli do czytania przestrzeni miasta. Podjęte działania dały możliwość opracowania nowych metod prowadzenia dialogów między twórcą, a użytkownikiem. Przestrzenie publiczne mogą zyskać w ten sposób atrybuty miejsca, czynnika konstytuującego go tożsamość użytkowników [M. S. Szczepański, B. Jałowiecki, 2002].

3. WYNIKI BADAŃ

W metryce uwzględniono możliwość, iż badani użytkują przestrzeń miasta, również mieszkają poza nim. W badanej próbie zdecydowaną większość stanowią mieszkańcy Bydgoszczy, zauważalną grupę tworzą osoby spoza miasta Bydgoszcz i spoza Gminy Bydgoszcz. W próbie dostrzegalna jest przewaga kobiet, ponad połowę respondentów stanowiła młodzież i osoby w tzw. mobilnym wieku produkcyjnym. Charakterystykę społeczno-demograficzną badanych obrazują ryciny nr 2, 3, 4, 5.

Identyfikując zwyczaje respondentów poproszono ich o wskazanie częstotliwości przebywania w danej przestrzeni publicznej. Ze względu na ich różny charakter przestrzenie te podzielono na:

- park,
- plac publiczny/ skwer,
- przestrzeń bezpośrednio przy habitacie,
- inne.

Zbiorcze zestawienie odpowiedzi respondentów przedstawiają ryciny nr 6, 7, 8, 9. Z przeprowadzonych badań wynika, iż 39% ankietowanych przebywa codziennie w przestrzeni publicznej położonej bezpośrednio przy miejscu zamieszkania. Równie wysoki odsetek badanych (38%) codziennie przebywa także w przestrzeniach publicznych innych niż park, plac miejski czy okolica habitatu. Ponadto jedna czwarta respondentów deklaruje, iż codziennie odwiedza park miejski, a ponad połowa przynajmniej raz w miesiącu (raz na tydzień lub rzadziej). Raz w roku w parku przebywa 11% badanych, kilka razy w roku 30%. Można zauważyć, że stosunkowo liczna grupa nie traktuje parków w kategoriach miejsc atrakcyjnych i przyciągających. Nieco inaczej oceniana jest częstotliwość spędzania czasu na placach miejskich czy skwerach, 30% badanych robi to codziennie, niemal 60% raz na tydzień lub rzadziej. Wyniki te mogą być pochodną sporej liczby masowych imprez organizowanych na placach miejskich, a także obecnością terenów zielonych w mieście. Uwagę przykuwać może fakt, iż 16% respondentów przebywa w przestrzeni swojego habitatu kilka razy w roku lub rzadziej. Wskazania te powiązane są z wiekiem badanych, dominują w tej grupie osoby mobilne społecznie i przestrzennie. Osoby te mają większą możliwość przemieszczania się do szkół, a także miejsc pracy. Styl życia determinuje ich przyzwyczajenia, a tym samym sposób korzystania z publicznych przestrzeni.

Uzyskane wyniki pozwalają na następujący wniosek: stan infrastruktury/urządzenia przestrzeni przy miejscu zamieszkania ma kluczowe znaczenie dla samopoczucia użytkowników. Kondycja infrastruktury w obszarze habitatu wiąże się z poczuciem bezpieczeństwa jej użytkowników, którego poziom wynikający z przeprowadzonych ankiet zobrazowano na rycinie nr 10. Tylko 12% ankietowanych odpowiada zdecydowanie, że czują się bezpieczni przebywając w danym miejscu publicznym. Kolejne 38% jest przekonane o dostatecznym poziomie bezpieczeństwa, jednakże sumaryczny wynik 20% dwóch odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie” oraz wynik 30% osób nie potrafiących jednoznacznie określić swojego poczucia bezpieczeństwa świadczy o tym, że jest grupa, dla której poczucie bezpieczeństwa jest zachwiane. Brak wystarczającego zadowolenia z poziomu bezpieczeństwa danej przestrzeni publicznej może wpływać na częstotliwość jej użytkowania. Przestrzenie, które nie zapewniają komfortu użytkownikom mają charakter aspołeczny. Badani zostali poproszeni o wskazanie elementów infra-

struktury wpływających na poczucie bezpieczeństwa (wyniki przedstawia rycina nr 11). Użytkownicy przestrzeni uznali, że największe znaczenia dla zapewnienia bezpieczeństwa ma oświetlenie miejsca – 30% odpowiedzi, następnie monitoring – 20%, kolejno sygnalizacja świetlna/ pasy drogowe – 19% odpowiedzi, obecność znajomych, rodziny – 18%. Za najmniej ważny czynnik uznano przyjemne dźwięki natury (śpiew ptaków itp.) – 13% odpowiedzi. Zebrane wyniki potwierdzają, że elementy infrastruktury uzupełniającej mają funkcjonalnie wpływać na poczucie bezpieczeństwa użytkowników, które to uwzględniono podczas fazy projektowej, co prezentują ryciny nr 14, 15, 16. Bazując na zgromadzonym materiale empirycznym przedstawiono koncepcje uwzględniające oczekiwania lokalnej społeczności.

Respondenci wyrazili również zdanie na temat brakujących elementów w przestrzeni, w której się znaleźli – odpowiedzi przedstawia rycina nr 12. Według 29% z nich w ocenianych przestrzeniach brakuje elementów małej architektury takich jak: ławki, kosze na śmieci itp. Istotny jest również brak czystości/ porządku/ ładu przestrzennego – tak odpowiedziało 23%. Respondenci zauważali także brak ścieżek do spacerowania – 17%, fontanny/rzeźby – 16%, a także zieleni – 17%. Najmniej istotne dla badanych okazały się brak miejsc zapewniających intymność, siłowni zewnętrznych czy występowania ujęć wody.

Ostatnie z pytań ankiety dotyczyło form aktywności, które zachęcają do spędzania czasu w danej przestrzeni publicznej, wyniki ilustruje rycina nr 13. Badani korzystają z dostępnej przestrzeni spacerując – 39% wskazań. Dla 29% badanych decydującą przyczyną przebywania w danej przestrzeni publicznej jest spotykanie znajomych. Uspołecznienie przestrzeni poprzez aranżację miejsc umożliwiających spotykanie się, biesiadowanie, ustawienie dodatkowych ławeczek, stołów, krzeseł będzie konkretną odpowiedzią na potrzeby mieszkańców Bydgoszczy. Badani rzadko wskazywali na aktywności związane z opalaniem się, piknikowaniem czy leżeniem, tylko dla 5-8% osób stanowią magnes przyciągający w odwiedzane miejsce. Wynikać to może z faktu, iż specyfika tych czynności wymaga specjalnych lokalizacji, a także infrastruktury.

Dla uszczegółowienia wyników niniejszej pracy autorzy posłużyli się wybranymi przykładami przestrzeni Rynku w Fordonie - terenem przed kościołem św. Mikołaja oraz skwerem przy ul. Grodzkiej w Bydgoszczy. Pierwszy odnosi się do uwarunkowanego historycznie Rynku, najistotniejszego punktu w przestrzeni miejskiej, w opozycji względem przedpola przed funkcją sakralną. Drugi, to skwer położony ok. 200m od placu staromiejskiego, nieco zapomniany, ze względu chociażby na brak poprawnie wygenerowanej relacji urbanistycznej względem najbliższej okolicy. Park pozostaje oddzielony barierkami od ulicy, przy której jest położony, nie posiada czytelnych elementów naprowadzenia, zatrzymania i wyprowadzenia, pozostaje sam w sobie zamkniętym, martwym punktem w obszarze miasta. To miejsce zapomniane, zaniedbane, generujące niechęć do przebywania w jej granicach, miejsce charakteryzujące się brakiem dostosowania dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Walory architektoniczne obu analizowanych przestrzeni nie zachęcają do pozostania w nich na dłużej. Obecność bądź brak infrastruktury oraz jej stan techniczny prezentuje tabela nr 2. Poczucie bezpieczeństwa czy komfort przebywania w tych przestrzeniach zdecydowanie są osłabiane przez niedostateczny stan techniczny elementów małej architektury, brak oświetlenia, brak czystości bądź inne czynniki wskazane w tabeli nr 2.

4. WNIOSKI

Analiza danych empirycznych ukazuje nam obraz przestrzeni publicznych w kategoriach stosowanych przez ich użytkowników. Dowiadujemy się, że osoby przebywające we wskazanych lokalizacjach i biorące udział w badaniu, są w zdecydowanej większości mieszkańcami Bydgoszczy, ale pochodzą też zarówno z gminy Bydgoszczy jak i spoza gminy (studenci, osoby przebywający czasowo, migranci ekonomiczni, turyści itp.). Pro-

cesy rozlewania się przestrzeni miejskich skutkują otwarciem się przestrzeni publicznych na użytkowników, którzy nie czują się emocjonalnie związani z daną przestrzenią. Oczekiwania turysty, czy też sporadycznego użytkownika są zasadniczo inne niż mieszkańca, duże znaczenia mają kwestie związane z estetyką miejsc. Mieszkańcy w sposób zauważalny oczekują lepszego zaaranżowania przestrzeni w celu ułatwienia organizowania w nich spotkań towarzysko-rodzinnych. Oczekują infrastruktury umożliwiającej przeobrażenie przestrzeni w miejsca, z którymi można się utożsamiać i związać emocjonalnie. Częstotliwości przebywania w przestrzeniach publicznych jest kwestią kluczową dla oczekiwań użytkowników, wydaje się, że powinna zostać uwzględniona w planach projektowych i inwestycyjnych. Poziom zainteresowania ze strony respondenta jest wprost proporcjonalny do czasu jaki spędza w danym miejscu. Pożądane jest aby wyrażanie własnego zdania na temat bydgoskich przestrzeni publicznych podparte było realnym zaangażowaniem w życie tejże przestrzeni. Dlatego też odpowiedzi dotyczące czasu spędzanego w badanych obszarach pokrywają się z założeniami badaczy – większość respondentów bardzo często przebywa w habitacie i miejscach jemu najbliższych.

Zebrane odpowiedzi odzwierciedlają preferencje mieszkańców co do charakteru czynności wykonywanych w badanych przestrzeniach. W zdecydowanej większości aktywności te sprowadzają się do spacerowania i spotkania ze znajomymi. Szeroko pojęty odpoczynek oraz coraz bardziej popularne w społeczeństwie bieganie uzupełniają zbiór upodobań ankietowanych. Jest to jednocześnie obraz ogólny społeczności z badanych miejsc, w których preferencje mogą nawet znacznie się różnić ze względu na charakter przestrzeni zgodnie z podziałem opisanym wcześniej. Wymienione wyżej formy spędzania czasu wymagają zapewnienia sprzyjających im warunków. Istotny wpływ ma także odczuwany przez badanych poziom bezpieczeństwa w danej przestrzeni publicznej. Analiza wyników prowadzi do wniosków, iż elementy infrastruktury uzupełniającej (oświetlenie terenu czy monitoring), wymieniane najczęściej jako utożsamiane z tymi czynnikami, które podnoszą poziom bezpieczeństwa, są badanym niezbędne do komfortowego użytkowania danej przestrzeni. Połowa respondentów czuje się bezpiecznie w analizowanym otoczeniu. Komfort użytkowania w sposób oczywisty wiąże się także z poziomem zastanej infrastruktury. Badani podali propozycje wprowadzenia elementów małej architektury takich jak ławki i kosze na śmieci, oczekiwali nowego układu ścieżek w parkach lub na skwerach, ich zdaniem zbyt uboga jest infrastruktura sprzyjająca wykorzystaniu rowerów jako środka transportu. Osoby uprawiające aktywność fizyczną wskazywały na potrzeby dofinansowania budowy nowych stojaków na rowery, a także siłowni plenerowych i placów zabaw.

Partycypacyjna metoda projektowania architektonicznego zapobiega marnotrawieniu środków publicznych i powstawaniu nieudanych lub zakończonych porażką projektów, w których głównym elementem jest wyimaginowane ego architekta, a niekoniecznie zrozumienie potrzeb użytkowników [R. Barełkowski, 2014]. Wykorzystanie danych pozyskanych od anonimowych respondentów umożliwia swobodny dialog a anonimowe wypowiedzi są szczególnie użyteczne, osoby wygłaszające swoje opinie nie narażają się na społeczną dezaprobatę [E. Dyson, 1999]. Co więcej, mogą pozwolić sobie na swobodne dzielenie się kłopotliwymi doświadczeniami, które niejednokrotnie odbierane jako element wstydlivy bądź dezaprobowany społecznie i jako taki nigdy nie zostałby ujawniony. Badanie przestrzeni publicznych wymaga aby każde zdanie było brane pod uwagę, ponieważ potrzeby i oczekiwania, percepcja kategorii użytkowych zasadniczo różni się w zależności od cech społeczno-demograficznych. W tym konkretnym przypadku kwestia potrzeb odnosi się do dostępności lub niedostępności przestrzeni publicznej, gdzie ów czynnik rozpatrywać trzeba poprzez formę własności terenu. Jednak świadomość społeczności pod względem możliwości wpływu na procesy planowania i projektowania swojego otoczenia, która jest wspólną własnością ma tendencję wzrostową.

Na zakończenie należy wyjaśnić, iż proces pozyskania danych jest wstępem do szerszego udziału obywateli w projektowaniu architektonicznym. Partycypacja społeczna jest

procesem, w którym wykorzystywane są rozmaite narzędzia oparte na komunikacji i interakcji społecznej, dające ogromną szansę każdemu uczestnikowi procesu projektowego. Badania społeczne umożliwiają identyfikację potrzeb zbiorowości w zakresie podniesienia walorów estetycznych i użytkowych przestrzeni. Dlatego tak istotne są działania zmierzające do zacieśnienia dobrych relacji lokalnych społeczności, głębszego udziału w budowaniu odpowiedzialnej świadomości mieszkańców oraz jak określa to Krystyna Pawłowska „współdziałania nieprofesjonalistów w profesjonalnym projektowaniu”, czyli prawdziwej, urzeczywistnienia obecności miejscowych społeczeństw w partycypacyjnym projektowaniu architektonicznym. Począwszy już od wstępnych faz programowania, a skończywszy na wspólnym budowaniu makiety obszaru czy budynku (warsztaty charrette), a nawet na gremialnym budowaniu obiektu czy przestrzeni.³ Podjęcie inicjatywy wspólnotowej w pełni uświadomi mieszkańców, iż demokratycznie mogą decydować o losie ich najbliższej okolicy, z którą związani są emocjonalnie [Ł. Rosiak, 2014]. Własny wkład w aranżację otoczenia, będzie służyć społeczeństwu, przez co spełni chociaż niewielki zakres definicji przestrzeni publicznej podanych na wstępie niniejszej pracy.

BIBLIOGRAPHY

- [1] Barełkowski R., Problemy implementacji projektowania partycypacyjnego w Polsce, *Przestrzeń i Forma*, 2014, no. 22, part 3, p. 25–46.
- [2] Dyson E., *Wersja 2.0. Przepis na życie w epoce cyfrowej*, Prószyński i S-ka, Warszawa, 1999
- [3] Dz.U. 2016 poz. 778, obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 maja 2016r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- [4] Pawłowska K., *Partnerstwo dla Środowiska*, w: *Zanim wybuchnie konflikt, Idea i metody partycypacji społecznej w ochronie krajobrazu i kształtowaniu przestrzeni*, t. A, *Dlaczego?*, red. K. Pawłowska, Kraków, Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, Kraków, 2010
- [5] Rosiak Ł., *Partycypacyjna metoda projektowania architektonicznego – kasus wstępnej fazy implementacji metody AdLS*, w R. Barełkowski (red.), *Przestrzeń jako laboratorium. Perspektywy, studia, interwencje*, AV Profiles, Wydawnictwo Exemplum, Poznań, 2014
- [6] Szczepański M.S., Jałowiecki B., *Miasto i przestrzeń w perspektywie socjologicznej*, Scholar, Warszawa 2002

AUTHOR'S NOTE

Małgorzata Kaus – assistant professor, lecturer at the University of Technology and Life Sciences in Bydgoszcz, architect. Her interests include issues such as the perception space, art, architecture, the relationship between architecture and its recipient, and design in the context of an interdisciplinary.

Łukasz Rosiak – assistant lecturer at the University of Technology and Life Sciences in Bydgoszcz, architect. The scientific activity has two directions of interest. The first is the participatory design. Another direction of interest is the contact of contemporary architecture and historic tissue.

Joanna Wróblewska-Jachna – assistant professor, lecturer at the University of Bielsko-Biała, interest in research is concentrated around the sociology of local and regional development, urban sociology.

³ Użytkownicy są zróżnicowani. Każdy z nich ma inny, nie tylko cel czy działanie w przestrzeni, ale także posiada różne wykształcenie, wykonywany zawód czy predyspozycje. Jednocześnie mogą zdecydowanie więcej.

O AUTORACH

Małgorzata Kaus – adiunkt, nauczyciel akademicki na Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym w Bydgoszczy, architekt. Jej zainteresowania dotyczą takich zagadnień jak: percepcja przestrzeni, sztuki i architektury; relacje pomiędzy architekturą a jej odbiorcą oraz projektowanie w aspekcie interdyscyplinarnym.

Łukasz Rosiak – asystent, nauczyciel akademicki na Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym w Bydgoszczy, architekt. W działalności naukowej realizuje dwa kierunki zainteresowań: pierwszym jest projektowanie partycypacyjne, a drugim – styk architektury współczesnej z tkanką zabytkową.

Joanna Wróblewska-Jachna – adiunkt, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Białymstoku, socjolog zainteresowania badawcze obejmują m.in. rozwój lokalny i regionalny, a także socjologię miasta.

Contact | Kontakt: m-kaus@wp.pl ; lukaszrosiak86@gmail.com ;
wroblewska.epo@gmail.com